

JOANNIS DLUGOSSII

ANNALES SEU CRONICAE
INCLITI REGNI POLONIAE

LIBER DECIMUS

et

LIBER UNDECIMUS

1406-1412

VARSAVIAE 1997

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

ceteros elevaret. Nec inanis fuit hec denunciatio, magister enim Prussie Ulricus pugnando adverso pectore cecidit nec suo exercitui^a superesse dignum duxit, Vernerus Tetinger comendator Elbingensis turpiter ex prelio fugiens non prius fugam quam in Elbing^b devenisset sistere potuit, documentum non inulte^c superbie et presumpcionis singulis^d futurus.

*Superbam Ulrici magistri Prussiae legationem
et duos enses missos Wladislaus rex modeste acceptans,
custodes corporis sui deputat
et signum pugnae dare iubet*

MANDATIS REGIIS Nicolaus Regni Polonie vicecancelarius^e acceptis preire^f ad currus^g ceperat^h rege galeam capiti superponereⁱ et in pugnam procedere gestiente^j, dum subito nunciatur duos aroldos, quorum unus Romanorum regis, nigram videlicet aquilam in aureo campo, alter Stetinensis ducis, rubeum griffonem in albo campo, deferabant insignia, ex hostium exercitu egressos duos enses nudos et vagina vacuos deferentes || in manibus et^k presenciam^l requirentes^m regisⁿ militum Polonie tutela, ne^o violarentur^o, ad regem conductos adesse³⁷⁵. Illos siquidem^p Prussie magister^p Ulricus ad Wladislaum regem^q ad conserendum prelium sine cunctacione et dimicandum acie excitaturus^r, additis insuper superbis mandatis, transmiserat^s. Quibus Wladislaus Polonie rex visis ratus illos, ut erat^t, aliquid nove et insolite legacionis ferre^u, Nicolaum vicecancelarium revocari^v iubens in eius atque certorum baronum, quibus regii corporis custodia mandata fuerat^w, videlicet ducis iunioris Masovie Semoviti nepotis germani^x ex sorore regii³⁷⁶, Ioannis Manszyk de Dambrowa, Szolawe^y Bohemi, Sbignei de Olesznicza secretarii, Dobeslai Kobila³⁷⁷ Wolczkonis^z Rokuth^{aa}³⁷⁸, Boguphali magistri coquine³⁷⁹, Sbignei Czayka de Nowodwor³⁸⁰ regiam lanceam, Nicolai^{ab} Morawiecz³⁸¹ vexillum parvulum^{ac}, Danilkonis de Russia³⁸² sagittas regias deferencium, quoniam

HP IV||50

D, O, C, M, S

^a victo *add.* M ^b Elbinus S ^c inutile O ^d singularis M ^e *om.* C, S ^f *cooperat add.* M, S
^g *om.* O, C, S ^h *om.* M ⁱ supponere D, C; supponente S ^j ad currus *add.* O, C, S ^k ad M
^{l-l} ~ M ^m requirentis S ⁿ neu O, S ^o violaretur S ^{p-p} ~ M ^q transmiserat *add.* M ^r exciturus
C, M; exaraturus S ^s *om.* M ^t erant M ^u et nuntius esse *add.* M ^v revocare C ^w *desideratur
praesentia vel simile quid* ^x germana M ^y Zolawe C ^z Wlozkonja C ^{aa} Rokutha O; Rokuthy C;
Rokuthi M, S ^{ab} de *add.* C ^{ac} parvum O

festinacio in prelium Alexandrum^a - ducem magnum^{-a} Lithuanie et^b occupacio eius circa componendas suorum acies vetuit^c acciri, aroldorum legacionem audit³⁸³. Qui reverencia aliquali aput regem facta legacionis sue verba Theutonico idomate Ioanne Manszik interpretante in hunc modum disserunt: „Illustrissime rex, magister Prussie generalis Ulricus mittit tibi et fratri tuo Withavdo^d (suppresso et Alexandri et ducis nomine) per nos aroldos presentes duos gladios in^e pugne suffragium^{-e} future, quatenus cum eo et gente sua minus cunctanter et magis audaci quam^f pre te^g fers animo congrediari neque de cetero latites et inter silvas nemoraque^h consistens pugnam trahas. Si autem strictum et arctum campum teⁱ ad explicandum tuorum acies habere existimas, offert tibi magister Prussie Ulricus, quatenus te ad certamen eliciat de planicie campi, quam suo exercitu occupavit, ad^j quantum voles excedere aut saltem, ne pugnam ulterius dilatam a te iri contingat, martis^k campum quemlibet delige”. Hec aroldi. In ipso autem legacionis aroldorum^l puncto Cruciferorum exercitus denunciacionem suam per aroldos factam testatus retrocessionem ad spacium haud exiguum notatus est fecisse, ut appareret eum fidem aroldorum et intimatorum suorum opere expressisse. Stulta profecto et parum^m eorum religioni congruensⁿ hec denunciacio, quasi^o fortunam in suo consilio suaque potestate habitam novissent, quid cuique luce illa assignatura foret. Wladislaus autem Polonie rex superba^p et arroganti legacione Cruciferorum audita gladiis de manibus aroldorum acceptatis, non in bilem aut indignacionem aliquam, sed in lacrimas resolutus responsionem suam nulla deliberacione, mira || tamen et quasi superna humilitate, paciencia et modestia fretus ad aroldos facit: „Quamvis^q — inquit — in exercitu meo sufficientes gladios habens hostium meorum gladiis non egeam, pro maiori tamen suffragio, tutela et^r defensione cause et iusticie mee eciam^s hos duos gladios ad hostibus meis meum et gentis mee sanguinem et excidium sicientibus missos et per vos delatos in nomine Domini^t Dei accepto^u. Ad quem velut iustissimum intolerande superbie vindicem, ad Eius quoque Genitricem Virginem Mariam, ad patronos quoque meos et Regni mei Stanislaum, Adalbertum, Venceslaum, Florianum et^v Hedvigim confugiam precaborque illos, ut in hostes tam superbos, tam^w impios^x, qui nulla equitate, nulla humilitate^y, nulla oblacione mea, nisi sanguinem fundant, viscera lanient, iugulum cervici

HP IV||51

D, O, C, M, S
^{a-a} ~ S ^b ut C ^c venit S ^d om. C, M ^{e-e} ~ M ^f quem add. O, S; spem add. M ^g se O, C, M, S ^h ac nemora S ⁱ se M ^j et M ^k marti M ^l om. O ^m par S ⁿ congrua M ^o qua D
^p superbia S ^q quisvis S ^r tela add. M ^s unam C ^t om. M ^u accipio C ^v om. M ^w quam M
^x improbos O ^y humanitate ac add. M

admoveant, placari pacificarique possunt, iras suas vertant. In certissimo Dei et sanctorum Eius presidio et illorum suffragio et pietate fiducia mea collocata, quod illi me populumque meum suis viribus suaque intercessione protegent et non permittent me populumque meum succumbere tam immanibus hostibus, apud quos frequencius pacem quesivi, quam et presenti^a hora, dummodo equis condicionibus provenire^b posset, non fastidirem accipere et vibratam in pugnam manum retraherem eciam nunc, quamvis de celo mihi victoriam^c ex horum mucronum, quos attulistis, evidentissimo ostento videam^d portendi a conflictu. Campi vero electionem non mihi vendico neque arrogo, sed illius designacionem quemadmodum Christiano et homini et regi convenit, Divinitati reservo, eum^e locum pro certamine^e, eum belli eventum habiturus, quem Divina propiciacio et presentis diei fortuna est assignatura, confidens furori Cruciferico^f a superis dari eos exitus, quibus et in presens et in^g posterum domabitur illorum tam impia et non ferenda superbia. Superos^h enim compertum habeo pro iustiori causa staturos tantum talemque hostium meorum superbiam celotenus se efferentem campus, quem calcamus, in quo concurrentum est, et mars comunis belli et equus iudex conteretⁱ humiliabitque, sperans^j Deum mihi et genti mee presentis certaminis solacia^k prebiturum". Servantur^l duo predicti^l acinaces per superbiam Polonorum regi in subsidium missi a Cruciferis in thesauro regio Cracovie³⁸⁴ in hanc diem, alterius arroganciam et cladem, alterius humilitatem et triumphum nova et^m recenti semper memoria testaturi. Sic fatus, aroldis Dziwisio Marzaczkiⁿ de domo Gelithonum^{o385} militi in custodiam traditis, vicecancelario in castra iterum ire iusso galeam capiti^p superponit^q et in nomine Domini exercituum in pugnam procedens signa canere preliumque inchoare milites precepit || Superos invocans obsecransque^{r386}, ut iras suas in Cruciferos non federum tantummodo ruptores sed arrogancie exercrande viros et omnis equitatis osores verterent, militum quoque suorum erigerent et adiuvent virtutem. Querere siquidem et tunc inter stridencia arma, inter concrepantes clangore tubas rex mitissimus nitebatur equitatem et iudicium, singula belli instrumenta, dummodo pax equis condicionibus convenire^s posset depositurus. Verum contumeliosa et arroganti Cruciferorum legacione audita cessit ex sententia spemque omnem pacis, qua^t in eam horam distinebatur, deposuit, considerans

HP IV|52

D, O, C, M, S

^a praesens S ^b pervenire S ^c victoria S ^d viderim M ^{e-e} ~ S ^f Crucifero M, S ^g om. C
^h suprenos C ⁱ conterret O ^j superans S ^k auxilia M ^{l-l} ~ M ^m om. M ⁿ Marzaczski C,
S ^o Ielithonum O ^p capitis M ^q supraponit C; supponit S ^r obsecratisque C ^s provenire
D ^t quam M

frustra sese obniti, quando tanta streperent Cruciferi superbia. Optimus plane rex, qui hostes suos non tam gladio quam mansuetudine et equitate vincebat, plus sacrificiis et oracione dimicans quam telis.

COMPARATUM SIQUIDEM et maturo consilio digestum fuit, quod ^aWladislaus Poloniae rex ^a ad nullam ^bcertam aciem ^b cuiuscunque banderii ordinatus erat ^c, sed cura precipuissima eius caput et vita magnopere fuit tunc custodita et providentissima ordinacione constitutum, ut in loco abstracto ^d et securo ^d rex ipse non solum ab hostibus sed a suis eciam ignoratus consisteret, turba et exercitu notabilium ^e custodum et militum vallatus. Equi eciam veloces per loca varia dispositi, in quibus transmutando illos periculum acie hostili vincente evaderet, velut is, qui solus pro decem millibus ^f computabatur. Habebat autem in exercitu custodum suorum, ut in superioribus premisimus, banderiolum, in quo erat pro insigni aquila alba, cuius signifer erat Nicolaus Morawiecz de Kynoszowka ^g de domo Powalya, exercitus autem ipse custodum sexaginta lanceas militum continebat. Principales autem custodes ^h regii corporis ^h erant hi: Semovitus ⁱ iunior dux ⁱ Mazowie filius Semoviti senioris, nepos regius ex germana sorore, Phyeduszko alias Theodosius dux Lithuanie ³⁸⁷ habens non contempnendum de suis gentibus exercitum, Sigismundus Koributh dux Lithuanie nepotes regii patruales et hi ^j tres principes cognatorum; item Nicolaus Regni Polonie vicecancelarius de domo Tubarum post Gnesnensis archiepiscopus, Sbigneus de Olesznicza de stirpe Dambno ^k post Cracoviensis episcopus et cardinalis, Ioannes Manszik ^l de Dambrowa de domo Vadwicz, post palatinus Leopoliensis, Ioannes Solawa Bohemus baro ^m de domo Thiwaczow, Bieniassius Wierusch ⁿ de Byalya ^o, senior cubiculariorum regionum ^m de domo Wieruszonum ^p ³⁸⁸, Henricus de Rogow de domo Dzyalyesza ex post Regni Polonie vicethesaurarius ³⁸⁹, Sbi|gneus Czaika de Nowydwor de domo Dambno, qui hastam regiam deferebat, Petrus Medelanski ^q de domo, que duos vomeres latos ^r aratrales ^s dorsis sibi iunctos in campo celestino defert pro insigni ³⁹⁰, cuius in Polonico ^t proclama est ^t [...], Ioannes Szokol Bohemus et plures alii. Alexander autem Withavdus dux magnus Lithuanie capitis sui et corporis custodiam soli Deo

D, O, C, M, S

^{a-a} rex Wladislaus Poloniae *S* ^{b-b} contumaciam *M* ^c descenderat *add. M* ^{d-d} securo et secreto *M*
^e notabili *M* ^f militibus *O* ^g Kunoszowka *O, C*; Kunosowka *M* ^{h-h} ~ *O* ⁱ⁻ⁱ ~ *C*; magnus *add. M*
^j ii *M* ^k Dambo *D, S*; Dąbno *M* ^l Manzyk *C*; Mązik *M* ^{m-m} *om. M* ⁿ Vugerusz *D, S, M*; Wugerusch *C* ^o Byela *C* ^p Vugeruszonum *D, S*; Wieruszonum *M* ^q Medlanski *D, S*; Melolanysky *C*
^r *om. O, C* ^s aratales *M* ^{t-t} ~ *M*

JANA DŁUGOSZA

ROCZNIKI CZYLI KRONIKI

SŁAWNEGO KRÓLESTWA POLSKIEGO

KSIĘGA DZIESIĄTA

KSIĘGA JEDENASTA

1406-1412

WARSZAWA 2009

przeczuć. Dodał nadto, że jako człowiek niezłomny, zarówno walkę podejmie bez strachu, jak i wytrzyma jej niebezpieczny przebieg, niezależnie od tego, której stronie los przyniesie powodzenie. Niech zatem Werner Tettingen pilnuje raczej samego siebie i niech się troszczy raczej o swoją skórę, swoje stanowisko i swój los, żeby mając tak wysokie i śmiałe mniemanie o sobie i swoich siłach, gdy dojdzie do walki, nie poniósł klęski z tym większą hańbą, im z większą pychą wynosił się ponad innych. I nie próżna była ta zapowiedź. Bowiem mistrz pruski Ulryk padł w czasie walki od ciosów otrzymanych w piersi. Uznał, że nie warto dłużej żyć po klęsce swego wojska. Komtur zaś elbląski Werner Tettingen, opuściwszy sromotnie pole walki, nie zaniechał ucieczki, aż dotarł do Elbląga, by stać się dla niejednego przykładem dobrze pomszczonej pychy i pewności siebie³⁵⁶.

*Król, przyjmąwszy skromnie dumne poselstwo mistrza pruskiego Ulryka
i dwa przysłane miecze, wyznacza swoją przyboczną straż
i każe dać hasło do walki.*

Podkanclerzy Królestwa Polskiego Mikołaj przyjmąwszy zlecenie królewskie udał się wcześniej do taborów, podczas gdy król pragnął włożyć hełm i ruszyć do boju, kiedy nagle przychodzi wiadomość, że przed królem stanęło przyprowadzonych pod osłoną rycerzy polskich, celem uniknięcia zaczepki, dwu heroldów³⁵⁷. Jeden z nich króla rzymskiego miał w herbie czarnego orła na złotym polu, a drugi księcia szczecińskiego czerwonego gryfa na białym polu³⁵⁸. Wyszli oni z wojska wrogów niosąc w rękach dwa obnażone miecze, bez pochew, domagając się przyprowadzenia ich przed oblicze króla. Wysłał ich do króla Władysława mistrz pruski Ulryk dodając nadto dumne zlecenie, by podniecić króla do podjęcia niezwłocznie bitwy i stanięcia w szeregach do walki. Król polski Władysław zobaczywszy ich, przekonany, jak też i było, że przy-

³⁵⁶ Według Dł. dosłownie „nie niepomszczony”.

³⁵⁷ O poselstwie heroldów – zob. obszernie w *Cronica conflictus*, s. 22 n., która podaje, że król odpowiedział im przez posłów, oraz w innych źródłach (wymienia je *Rozbiór*, t. I, s. 112). Z opisu herbów wynika, że heroldowie nie reprezentowali części armii krzyżackiej: było ich dwóch, do Jagielly i Witolda (wg *Cronica conflictus*), jeden był od Zygmunta Luksemburskiego, drugi od marszałka Zakonu.

³⁵⁸ Opisane tu ogólnie herby, to h. Cesarstwa (pod którego „opieką” był Zakon) i h. książąt szczecińskich (jako sprzymierzonych).

chodzą z jakimś nowym, niezwykłym poselstwem, nakazawszy przywołać z powrotem podkanclerzego Mikołaja, w obecności jego oraz pewnych panów, którym zlecono straż nad bezpieczeństwem króla, mianowicie młodszego księcia mazowieckiego Siemowita, rodzzonego siostrzeńca królewskiego, Jana Mężyka z Dąbrowy³⁵⁹, Czecha Zoławy, sekretarza Zbigniewa Oleśnickiego, Dobiesława Kobyły³⁶⁰, Włóczka Rokity³⁶¹, kuchmistrza Boguchwała³⁶² i Zbigniewa Czajki z Nowego Dworu³⁶³, który niósł włócznię królewską, Mikołaja Morawca³⁶⁴ niosącego mały proporzec i Daniłka z Rusi³⁶⁵ trzymającego strzały króla — bo wielkiego księcia litewskiego Aleksandra nie pozwoliły wezwać pośpieszne przygotowania do walki i zajęcie się ustawianiem swych szyków — wysłuchuje poselstwa heroldów³⁶⁶. Ci oddawszy jako tako honory królowi, przedstawiają treść swego poselstwa po niemiecku (Jan Mężyk służył za tłumacza) w następujący sposób: „Najjaśniejszy królu! Wielki mistrz pruski Ulryk posyła tobie i twojemu bratu (pominęli imię Aleksandra i tytuł księcia) przez nas tu obecnych posłów dwa miecze, byś się starł z nim i z jego wojskiem bez ociągania się i odważniej, niż się tym chwalisz, żebyś się dłużej nie chował w lasach i gajach, zwodząc go i byś nie odsuwał walki na potem. Jeżeli zaś uważasz, że masz zbyt ciasną przestrzeń do rozwinięcia szeregów, mistrz pruski Ulryk, by cię przynęcić do walki, ustąpi ci, jak daleko chcesz, z równiny, którą zajął swoim wojskiem, albo wreszcie wybierz jakiegokolwiek pole bitwy, byś walki tylko dalej nie odkładał”. Tyle posłowie. Zauważono zaś, że w momencie przemawiania poselstwa wojsko krzyżackie potwierdzając swoje oświadczenie przekazane przez posłów, wycofało się na znacznie rozleglejsze tpoie, by dać czynem dowód wierności tajnym zleceniom danym swym posłom. Głupie no zaiste było oświadczenie i nie przystało ich Zakonowi, który jak gdyby był przekonany, że los i to, co on każdemu w tym dniu przeznaczył, jest zależny od jego planów

³⁵⁹ Jan Mężyk z Dąbrowy h. Wadwicz — zob. przyp. 269.

³⁶⁰ Nie znany.

³⁶¹ Brak o nim wiadomości.

³⁶² Może to Mikołaj Wąsik „de Rambow” kuchmistrz król. w latach 1405–1415 (Fedorowicz, s. 242).

³⁶³ Zbigniew Czajka z Nowego Dworu h. Dębno, może krewny, czy powinowaty Zbigniewa Oleśnickiego bpa krak., zob. W. Semkowicz, *Przywilej rodu Dębno z r. 1410*, Mies. Herald. III, 1910, s. 80. Nowy Dwór, dziś Jawor Solecki nad Krępianką w woj. radomskim, zob. Słown. Geogr. Ponieważ w XV-w. należał on do rodu Czajków, niewątpliwie stąd pochodził Zbigniew.

³⁶⁴ Mikołaj Morawiec z Kunosówki h. Powąta, rycerz, był posłem król. do Krakowa po bitwie, odwoził chorągiew bpa pomezkańskiego (*Banderia*, s. 92). Kunosówka wieś koło Książa Wielkiego w woj. kieleckim.

³⁶⁵ Daniłko Rusin — nie znany.

³⁶⁶ Tu jest rozbieżność między Dł. a *Cronica conflictus*, s. 257, i Jagiełło i Witold przyjmowali miecze od heroldów. Na ogół ucerza podobieństwo stylu i treści przemówienia króla w obu przekazach.

i jest w jego mocy. A król Władysław wysłuchawszy pełnych pychy i zuchwalstwa słów posłów krzyżackich, przyjął miecze z ich rąk i bez gniewu i jakiejkolwiek niechęci, lecz zalany łzami odpowiada posłom bez namysłu, z dziwną tylko, jakby z nieba daną pokorą, cierpliwością i skromnością. „Chociaż nie potrzebuję mieczów mych wrogów, bo mam w mym wojsku wystarczającą ich liczbę, w Imię Boga jednak dla uzyskania większej pomocy, opieki i obrony w mej słusznej sprawie, przyjmuję także dwa miecze przyniesione przez was, a przysłane przez wrogów pragnących krwi i zguby mojej oraz mego wojska. Do Niego się zwrócę jako do najsprawiedliwszego mściciela pychy, która jest nie do zniesienia, do jego Rodzicielki Panny Marii oraz patronów moich i mojego królestwa: Stanisława, Wojciecha, Wacława, Floriana i Jadwigi³⁶⁷ i będę ich prosił, by obrócili swój gniew na wrogów równie pysznych co niegodziwych, których nie można ułagodzić i doprowadzić do pokoju żadnym godziwym sposobem, żadną skromnością, żadnymi moimi prośbami, jeżeli nie rozleją krwi, nie poszarpią wnętrzości i nie stępią miecza na [naszych] karkach. Położywszy mą ufność w najpewniejszej obronie Boga i jego świętych oraz w ich niezawodnej pomocy, pewien, że oni swą mocą i swym wstawiennictwem osłonią mnie i mój lud i nie pozwolą, bym ja i mój lud uległ przemocy tak straszliwych wrogów, u których raz po raz zabiegałem o pokój, którego nie ociągałbym się zawrzeć i w tej chwili, byleby tylko mogło do niego dojść na sprawiedliwych warunkach. Cofnąłbym wyciągniętą do walki rękę nawet teraz, chociaż widzę, że niebo tymi mieczami, któreście przynieśli, najwyraźniej wróży mi zwycięstwo w walce. Nie pretenduję zaś wcale do wyboru pola bitwy, ale jak przystało chrześcijaninowi i chrześcijańskiemu królowi, zostawiam to Bogu, pragnąc mieć takie miejsce do walki i taki wynik wojny, jaki w dniu dzisiejszym wyznaczy mi Boskie miłosierdzie i los, ufając, że nieba położą kres zawziętości krzyżackiej tak, że dzięki temu ukrócą w tej chwili i na przyszłość ich tak niegodziwą i nie do zniesienia pychę. Siły niebiańskie bowiem — jestem tego pewien — będą wspierać słusniejszą sprawę. Na polu bowiem, które depcemy, na którym trzeba stoczyć walkę, prosty i sprawiedliwy sędzia wojny Mars zetrze i upokorzy zuchwalstwo moich wrogów wynoszące się aż pod niebo. Spodziewam się, że w obecnym starciu Bóg przyjdzie z pomocą mnie i mojemu wojsku”. Dwa wspomniane

³⁶⁷ Kolejność aż pięciu patronów Królestwa Polskiego odpowiada poglądom 2 poł. XV w. Św. Jadwiga śląska, żona ks. Henryka Brodatego, zm. 14 X 1243 r. Zob. o niej obszerne przekazy w *Rocznikach* t. IV, ks. VII i VIII.

miecze wysłane z pychy przez Krzyżaków królowi polskiemu są do dnia dzisiejszego przechowywane w skarbcu królewskim w Krakowie³⁶⁸, by ciągle na nowo przypominać i świadczyć o pysze i klęsce jednej strony, a pokorze i triumfie drugiej.

Po tych słowach oddał posłańców pod straż rycerzowi Dziwiszowi Marackiemu herbu Jelita³⁶⁹. Zleciwszy podkanclerzemu wrócić do obozu włożył hełm na głowę i w Imię Pańskie ruszając do walki polecił, by wojsko zagrało hejnał i by rycerze wszczęli bój. W gorącej modlitwie³⁷⁰ błagał Niebian, by zwrócili swój gniew na Krzyżaków, nie tylko gwałcicieli układów, ale wściekłych zarozumiałców mających w nienawiści każdy uczciwy sposób postępowania i by natchnęli odwagą jego rycerzy. Najłagodniejszy król nawet teraz, wśród szczęku oręza i dźwięku surm, zabiegał zaiste o sprawiedliwy wyrok, gotów odłożyć oręż, byleby można było zawrzeć pokój na sprawiedliwych warunkach. Ale po wysłuchaniu obelżywych i bezczelnych słów poselstwa krzyżackiego, widząc, że próżne są jego wysiłki, skoro Krzyżacy obnoszą się z taką pychą, zmienił plan i porzucił wszelką nadzieję zawarcia pokoju, nadzieję, którą żywił do tej godziny. Był to zaiste najlepszy król, który pokonywał swych wrogów nie tyle mieczem, ile łagodnością i sprawiedliwością, walcząc raczej ofiarami i modlitwą, niż strzałami. W czasie przygotowań po dojrzałej naradzie postanowiono, że król polski Władysław nie stanie w żadnym określonym szeregu jakiejś chorągwi, ale z największą troską i gorliwością strzeżono wówczas jego głowę i życie. Postanowiono jako rzecz najbardziej oczywistą, by król zatrzymał się w odległym i bezpiecznym miejscu, niewidoczny nie tylko dla wrogów, ale nawet dla swoich, otoczony znacznym oddziałem doborowej straży i rycerzy. Rozstawiono również w różnych miejscach lotne konie, aby zmieniając je, uszedł dzięki nim niebezpieczeństwa w razie przewagi nieprzyjaciela. Jego samego bowiem uznano za wartego dziesięciu tysięcy rycerzy. Miał zaś w oddziałach swoich straży, jak to wyżej przedstawiliśmy, mały proporzec, na którym znajdował się jako herb biały orzeł, a który nosił Mikołaj Morawiec z Kunaszówki, herbu Powała. Wspomniany zaś oddział straży liczył sześćdziesiąt kopij rycerskich. Głównymi strażnikami królewskiej osoby byli następujący rycerze: rodzony siostrzeniec króla, książę mazowiecki Siemowit Młodszy, syn Siemo-

³⁶⁸ Dwa miecze przechowywano w skarbcu wawelskim do 1795 r.; zostały zrabowane i wywiezione przez Prusaków wraz z polskimi insygniami koronnymi (Z. Spieralski, *O mieczach krzyżackich spod Grunwaldu*, *Zapiski TNT*, t. 59, z. 2, 1974, s. 25–29).

³⁶⁹ Dziwisz Maracki h. Jelita bliżej nie znany.

³⁷⁰ W *Cronica conflictus* jest w tym miejscu przemówienie do rycerstwa (*O milites mei...*), na s. 25.